

'Voorzitter van alles'

Boeksignalement: wat Alexaner Rinnooy Kan ooit leerde

Door: Redactie WvF

12-03-2026

Cultuur Profiel

We waren bij uitgeverij Prometheus aan de Herengracht in Amsterdam. Daar vond onlangs de boekpresentatie plaats van 'Ooit geleerd', een bundel opstellen van Alexander Rinnooy Kan. Aan de hand van zijn veelzijdige en lange loopbaan schets hij in dertigtal korte, lezenswaardige stukken een kleurrijk beeld van een veranderende wereld.

Er was die namiddag aan de gracht een prominent gezelschap op de been. We zagen de natuurkundige Robbert Dijkgraaf en zijn partner, columnist en schrijfster Pia de Jong; Adriana Esmeijer, directeur Algemene Zaken van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Paul Schnabel, voormalig directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, Gerdi Verbeet, eertijds voorzitter van de Tweede Kamer en oud-Shell-topman Jeroen van der Veer.

Na een korte introductie van uitgever Mai Spijkers van Prometheus nam schrijver Maarten Asscher het woord. Deze auteur van twintig boeken, voorheen directeur van Meulenhoff en Athenaeum Boekhandel, hield een geestrijke speech. Hij vergeleek de vele voorzitterschappen van Rinnooy Kan met die van Arnold Goodman (1913 – 1995), de Britse rechtsgeleerde en politiek adviseur, bekend van zijn memoires *Tell them I'm on my way* (1993).

Te laat

Goodman grossierde in voorzitterschappen en kwam nogal eens te laat op zijn afspraken. Het eerste geldt ook voor Rinnooy Kan, het tweede zeker niet. Rinnooy Kan was onlangs nog in het nieuws als voorzitter van een commissie van deskundigen die het rapport 'Beter Geven III' overhandigde aan leden van de Tweede Kamercommissie Financiën. De commissie pleit voor een alternatief voor de afgeschafte fiscale regeling 'Geven vanuit de vennootschap'.

En vorige maand pleitte Rinnooy Kan in *NRC* voor eerherstel van de 'productieve dialoog'. Als een nieuw kabinet wil laten zien dat mét elkaar beter werkt dan tegen elkaar, dan begint dat met niet-vrijblijvende dialogen. 'Juist nu somberheid prevaleert in zoveel perspectieven op wat ons land en de wereld allemaal te wachten staat, is er veel voor te zeggen om jongeren zo vroeg en breed mogelijk te betrekken bij discussies over de kansen van de toekomst en de inspanningen die zij zullen verlangen.'

Zorgen

De meeste opstellen in *Ooit geleerd* verschenen tussen 2020 en 2023 in *Hollands Maandblad*, dat als doel heeft het stimuleren van onderzoek en gedachtewisseling inzake literatuur, politiek, economische en sociale vraagstukken en onderwerpen van algemeen culturele aard. De centrale geachte achter de bundel opstellen is, eenvoudig gesteld: wie zich zorgen maakt bij een vooruitblik, doet er goed aan om af en toe even om te kijken, en dankbaar te zijn voor wat hij ooit geleerd heeft.

Het eerste opstel gaat over een ritueel dat bol staat van voorgeschreven handelingen, kleding en taalgebruik, inclusief een vleugje Latijn. Als voorzitter van Rotterdamse promotiecommissies beseft Rinnooy Kan destijds dat wat voor hem routine dreigde te worden juist een eenmalig hoogtepunt betekende voor de promovendus, familie en vrienden. 'Daarin school een uitdaging die vroedvrouw, dominee en begrafenisondernemer bekend zal voorkomen.'

In de bundel opstellen is er veel aandacht voor kennis vergaren en delen (Promoties, Kunstmatige intelligentie, Wiskunde) besturen en bestuurd worden (Ambtenaar, Invloed, Toezicht) en de betekenis van Nederland in de wereld (Europa, Poldermodel, Staatsbezoeken). In het laatste opstel gaat Rinnooy Kan in op de in 1989 nog bijzonder lastig te voorspellen ontwikkelingen in de decennia die volgden op de val van de Berlijnse muur.

Blikverruimers

Rinnooy Kan kan putten uit ervaring opgedaan in vele functies en nevenfuncties: hoogleraar en rector aan de Erasmus Universiteit, voorzitter van VNO (-NCW), lid van de Raad van Bestuur van ING, voorzitter van de SER, lid van de Eerste Kamer en universiteitshoogleraar aan de UvA. En thans o.a. lid van de Raden van Advies van stichting Intern Toezicht Goede Doelen en Blikverruimers ('jonge toezichthouders die de bestuurlijke status *challengen*').

Wie vuistregels wil voor de kunst van het voorzitten kan terecht in een vorig boek van Rinnooy Kan, *Bordjes Duiken. Ervaringen van een optimist*. Daarin lezen we deze ongetwijfeld herkenbare vuistregel tijdens het spel in de *boardroom*: het is met het voorzitterschap niet anders dan met elke andere leidinggevende functie: wie de macht ervan scherper inzet dan het gezag ervan toelaat, heeft een probleem en betaalt een prijs. Ware woorden.

Alexander Rinnooy Kan, Ooit geleerd, 208 pp, uitgeverij Prometheus, paperback, € 20.

Abonneer je op ons gratis Journaal:

E-mail adres

Schrijf je in